

Сул ситмен сармаксен ыйтәвәсемпе

Сармаксем түрә султан ан пәрәнччәр

Нумаях пулмасть сул ситмен сармаксем теләшпә тата вәсен прависене хутелессипе еслекен районти комиссин ларәвә иртнә. Ларәва сак комисси председателә, район администрацийен пусләхән сүмә – культура тата архив есәсен пайән пусләхә А.Е. Андреева ертсе пина. Унта сул ситмен сармаксен воспитани парассипе сыхәннә ыйтусене пәхса тухна.

Пәрәмеш ыйтупа 10 ял тәрәхәнчи есәне пәхса тухна. Вәсем пәтәмлех сул ситмен сармаксемпе, вәсене воспитани парассипе хәйсен тивәсәсен кирлә пек пурнасласа пыман ашшә-амашәпә сыхәннә.

Халә суллахи каникул күнәсем пырасә. Уйрам ыйтупа сул ситмен сармаксем енепә еслекен комиссире учтра тарахан вәренекенсемпе сул ситмен сармаксен суллахи канәвне епле йөркелени пирки те сүтсе явна. Ку ыйтупа район администрацийен вәрентү, сармаксен политикати тата физкультурапа спорт пайә, районти шалти есәсен пайә отчетсем туса панә. Сакә, паллә әнтә, пысак пәлтәрешлә ыйту пулса тәрәт. Чылай сармак сак вәхәтра хәйне ирәкчә туйтә, аслисем енчен те асархаса тарассипе тимлех сахалар.

Районти есәпә тивәстерекен центр та сул ситмен сармаксен есәне йөркелес-

синчен айккинче юлмасть. Центран ертсе пыракан инспекторә И.Н. Димитриева анлантарса панә тәрәх, ачасене есәпә тивәстерекен енепә есәпә тивәстерекен центрпа Москакасси, Калай-касси, Чуманкасси, Сосновка тата ытти шулсем киләшүсем тунә. Сак теллевлә 195 пин тенкә уйәрса панә. Ватаман уйәхне шул ачисем 520 – 530 тенкә укса еслесе илесә. Түрех савна каласа хаварасшан. Комисси кантар ачәпә хысән вырансенче пулса курна, Москакасси, Мән Сәнтәр, Ильянка ял тәрәхәсенче пулнә, уйрамаха вара учтра тарахан сул ситмен сармаксен есәпә епле тивәстерекен ыйтәвәпә ытларак итереленнә.

Комисси паләртнә тәрәх, Чуманкасси ял тәрәхәненче тата Чуманкасси шуләнче сәмәсемпе еслесине япәх мар йөркеленә. Шулу директорә В.М. Васильев каласа панә тәрәх, есәпә кану лагерә 4 сменәпә еслет. Шулу та хәйән есәпә хәлне попечительсен канашәпә тачә сыхәнса йөркелесе пырат, педагогикапа психологика служби вара шулта вәренекенсен сәмәйсене тәтәшә пулат т. ыт. те.

Ларура савән пекех районти шалти есәсен пайә учтра тарахан сул ситмен сармаксемпе отчетлә тапхәрта мәнле еслесе пини пирки те итленә.

В. ШАПОШНИКОВ.

Пысак пәлтәрешлә ыйту

Ыйтусене ЧР Патшаләх Канашән Председателә, «Единая Россия» партия Чаваш Республикнчи уйрамән ертүси М.А. Михайловский хуравлать

Ыйту: Ыйтусем сине хуравланнече пәринче Эсир сурт-йөршән тата коммуналлә услугәсемпе усә курнашан 50 процентлә сәмәлләх есә ветеранәсене те, савән пекех вәсен еслеме пултарайман сәмәе членәсене те пырса тивет тесе асаннәчә. Сакна мәнле нормативлә актпа сирәплетнине усәмлатаймәр-ши?

А.А. ФАДЕЕВА.

Сәмәрле хули.

Хурав: Чаваш Республикн 2004 сұлхи ноябрән 24-мешәнче йышәннә «Вәрсә сүләсенчи тыл есәненсене тата есә ветеранәсене социаллә пулшү парасси сүнчен» Сакунен 1-меш пайән 6-меш пунктәпә киләшүллән сурт-йөршән тата коммуналлә услугәсемпе усә курнашан 50 процентлә сәмәлләх есә ветеранәсене те, савән пекех вәсен еслеме пултарайман сәмәе членәсене те пырса тивет, енчен те вәсем пәрле пурнассә пулсан.

Хисеплә вулакансем! Сирәнтен ыйтусене сак адреспа кетәссә: 428000, Шупашкар хули, Николаев урамә, 4-меш сурт, «Радио сурчә». «Пысак пәлтәрешлә ыйту» («Важный вопрос») тесе паллә тумалла.

Аса илтертпәр: «Пысак пәлтәрешлә ыйту» редакцияна есә күнәсенче «Рафсәй радио» тата «Маяк» радио» хумбәсем сүнчен те итлеме пултаратәр. Ана Чаваш Республикн Патшаләх Канашән депутатчә Евгений Слепов ертсе пырать.

Тәл пулу

30 сул иртрә унтанпа

Август уйәхән пусләмәшәнче 30 сул каялла Мән Сәнтәр шуләнчен вәренсә тухнисен тәл пуләвә иртрә. Эпә вәсен класс ертүси пулнәчә. Савна май тәл пулу касне мана та йыхравларәс. Хаваспах киләшрәм. Ара, епле-ха чәтса тәрән. Вәсенчен чылайашне вуншар сул хушши курман вәт-ха. Халә вәсен кашнийән хәйән сәмәи, ачи-пәчи, хәйсен пурнассә. Иртнә вәхәтсенсене, шулти күнсене пәрле аса илме епле хавас.

1977 сұлта шултан вәренсә тухнисен тәл пулу касә Сәнтәрти кафере иртрә. Вәсем хәйсен мәшәрәсемпе килнә. Аса илмелли, каласа памалли вара пурин те сахал мар пулчә.

Сав сул шул пәтернисенчен чылайашә хәй сулласа илнә юратнә профессипә тәрәшса еслет. Хастар есәпә ыра ята тивәсәсемпе те вәсем хушшинче сахал мар.

Акә Юлия Петрова Мән Сәнтәрти сыхән уйрамәнчә тәрәшат. Мәшәрәпә вәсем 3 ача үстерәссә. Халәх үмәнчә вәл яланак хисәпә. Галина Игнатъева «Моргаушская» чәх-чәп фабрикнче тәрәшат. Сәмәере 5 ача. Алевтина Кузьмина вьләх тухтәрән сәмәинчә вара ачасем 3, пурте тәрәшуллә та есәнен. Галина Каргина ку курманнисен обществинчә, Раиса Бархаткина больницәра, Вениамин Буронов пурәнмалли сурт-йөрпә комму-

Лайәх еннелле улшәнусем пур пулин те...

Малтанах демографи теләшәнчи лару-тәрәва илес пулсан, сакә куранат. Кәсал августын 1-мешә тәлне районәпә 234 ача суралнә, иртнә сул сав вәхәтра – 215 ача. Вилекенсем 395 сын пулнә (пәлтәр 412).

Январь – июль уйәхәсенчә 539509,8 пин тенкәләх (385023,1 пин) продукция туса хатәрленә е пәлтәрхипә танлаштарсан 140,1 процент. Вәл шутра ял хушаләх предприятийәсем туса хатәрленә продукция шайә 149590,5 пин тенкәпә (106,6 процент), промышленность тата продукция тирпейлекен предприятисен продукцийән шайә 389919,3 пин тенкәпә (159,4 процент) танлашат.

Уйрамаха әнәслә еслесе пыракан промышленность предприятийәсенчен саксене паләртса хавармалла: «Муркаши кирпеч завоch» усә акционер обществи (5,3 хут), «Сундырь-Хлеб» чикәллә явапләхлә общество (111,8 процент), «Сеспель» чикәллә явапләхлә общество (185 процент), «Моргауши-Хлеб» чикәллә явапләхлә общество (135,8 процент), «Милград» чикәллә явапләхлә общество (117,3 процент), «Сундырское» пурәнмалли сурт-йөрпә коммуналлә хушаләх муниципаллә унитарлә предприятти (112,6 процент), «Моргаушгаз» филиалә (188,6 процент), Муркаш почтампчә (219,8 процент). Сав вәхәтрах «Муркаши сәт завоch» усә акционер обществи (96,2 процент), «Моргаушагропромхимия» усә акционер обществи (82,4 процент), «Моргаушагропромснаб» муниципаллә предприятти (76 процент), «Моргаушкорм» чикәллә явапләхлә общество (83,5 процент) пәлтәрхинчен япәхрах есленә.

2007 сұлхи пәтәмешлә тупаш каләпәшәнчә вырәнти тупаш 29536 пин тенкәпә (иртнә сул 18545,7 пин тенкә) танлашат е 159,3 процент. Сав вәхәтрах ял тәрәхәсен тупаш калапәшә чакнә, 5192 пин тенкәрен 4865 пин тенкәне юлнә (93,7 процент).

Түлевлә пулшү парасси 6,2 процент үснә, 40583,2 пин тенкәпә танлашнә. Пурәнмалли сурт-йөрпә коммуналлә хушаләх муниципаллә унитарлә предприятти ертсе пыракан компанийә, «Моргаушгаз» чикәллә явапләхлә общество кәтартусене үстернә пулсан, «Моргаушгаз» филиалән кәтартәвә иртнә сұлхи сав вәхәтрипә танлаштарсан 80,7 проценти кәна танлашат.

Ваккән сутмалли тавар саврәнәш калапәшә 258060,8 пин тенкә е 136,6 процент. Икә райпо коллективә те

аван еслесе пырасә. Мән Сәнтәрсен кәтартәвә 78060 пин тенкә (121,8 процент), Муркашсен – 123961 пин тенкә (133,7 процент). Ытти предприятисем 56039,8 пин тенкәләх тавар сутнә (174,2 процент).

Обществәллә апатлану предприятийәсем 28485,4 пин тенкәләх (123,2 процент) продукция реализациленә. Мән Сәнтәр райповәпә ку кәтарту 16017 пин тенкәпә (109,3 процент), Муркаш райповәпә 10930 пин тенкәпә (133,3 процент) танлашат.

Ял хушаләх предприятийәсем аш-какай туса илессине 16,9 процент үстернә, пәтәмлә 1630,1 тонна туса илнә. Хресчен (фермер) хушаләхәсенчә 88,3 тонна (107,3 процент), харпәр хәйсен хушма хушаләхәсенчә 1907,5 тонна (122 процент) аш-какай туса илнә.

Пәтәмлә 29558,7 тонна сәт суса илнә (101,4 процент). Апла пулин те ял хушаләх предприятийәсенчә те (7709,6 тонна – 96,6 процент), хресчен (фермер) хушаләхәсенчә те (179,1 тонна – 62,1 процент) сәт савассине чакарнә. Харпәр хәйсен хушма хушаләхәсенчә кәна 21670 тонна сәт суса илнә пәлтәрхи сав вәхәтри кәтартәва 3,7 процент үсәмләнә.

Кашни ене пусне ватаман сәт савасси 2574 килограмм танлашнә е 106,4 процент. Ял хушаләх предприятийәсенчә вара пәр ене пусне ватаман 2334 килограмм (97,9 процент) сәт сунә.

Чәхсенчен сәмәрта пәтәмлә 33902,7 илнә е 99,8 процент. Ял хушаләх предприятийәсенчә ку кәтарту үснә, 27987,8 пинпә танлашнә (107,3 процент), хресчен (фермер) хушаләхәсенчә – 4,5 пинпә (115,4 процент), харпәр хәйсен хушма хушаләхәсенчә вара – 5910,4 пинпә.

Кашни чәхран ватаман 185 сәмәрта илнә. Иртнә сұлхи кәтарту та савән пекех. Самәртма хупнә майракаллә шултра вьләхәсем таләкра ватаман 563 грамм (иртнә сул 494 грамм), сыснасем 320 грамм (342 грамм) ут хушнә.

Пәрусем илессине те, сурасем илессине те районта чакнә. Пәрусем 1825 (83,3 процент), сурасем 13705 пус (75,6 процент) илнә.

Усә куракан кашни 100 гектар сәр пусне аш-какай 51,2 центнер (104,1 процент), вәл шутран ял хушаләх предприятийәсенчә 37 центнер (112,8 процент), сәт 469,2 центнер (101,4 процент), вәл шутран ял хушаләх предприятийәсенчә 175,1 центнер (97,2 про-

цент) туса илнә.

Пәтәмешлә районәпә пур йышши вьләх-чәрләх йышлә те унчченхи тапхәртинчен чакнә. Сак вәхәтра майракаллә шултра вьләхәсем 20444 пус (87,3 процент), вәл шутран ял хушаләх предприятийәсенчә 7593 пус (83 процент), енесем 11485 пус (95,3 процент), вәл шутран ял хушаләх предприятийәсенчә 3157 пус (92,1 процент), сыснасем 25092 пус (99,3 процент), вәл шутран ял хушаләх предприятийәсенчә 14963 пус (90,6 процент), сурәхәсемпе качакасем 10762 пус (90,8 процент), вәл шутран ял хушаләх предприятийәсенчә 272 пус (90,1 процент), чәх-чәп 273,6 пин пус (95,7 процент), вәл шутран ял хушаләх предприятийәсенчә 201,8 пин пус (92,7 процент), лашасем 446 пус (80,9 процент), вәл шутран ял хушаләх предприятийәсенчә 446 пус (74,8 процент) шултанасә.

Халәхран сәт пухассипә япәх мар еслесе пырасә. Августын 1-мешә тәлне пәтәмлә 2553 тонна сәт сутән илнә. Ку вәл унчченхи сав вәхәтрипә танлаштарсан 140 процент пулат. Муркаш райповәпә ку кәтарту 873 тонна (173,9 процент), Мән Сәнтәр райповәпә 600 тонна (124,7 процент) танлашат. Предпринимательсемпе заводсем 1080 тонна (129,3 процент) сәт сутән илнә.

Аш-какай 602,7 тонна сутән илнә (114,5 процент). Вәл шутран Муркаш райповә 35,4 тонна (150,6 процент), Мән Сәнтәр райповә 43,3 тонна (83,3 процент), предпринимательсемпе заводсем 524 тонна (116,2 процент).

Строительствәра 187121 пин тенкәләх (135,6 процент) инвестицисемпе усә курнә. Вәл шутран харпәр хәйсен сурчәсене тума 131220 пин тенкәләх (130,7 процент), 162848 пин тенкәләх (119,2 процент) сурт-йөр хута янә. Вәл шутран харпәр хәйсен сурт-йөрнә 131220 пин тенкәләх 130,7 процент.

3,53 километр (2,62 километр) авто-сулсем есә кертнә, вәл шутран 1,04 километр (2,62 километр) сәнен сарна, юсав шучәпә 2,49 километр сул тунә.

Харпәр хәйсен пурәнмалли сурчәсене 12150 таваткал метр чухлә (121 процент) хута янә.

Сак вәхәтра есә тивәстерекен центрта 57 сын учтра тәрәт. Ку вәл пәлтәрхи сав вәхәтринчен 10 сын нумайрах. Есәсләх шайә 0,27 процент.

Э. СИМАКОВА,
район администрацийән экономика пайән пусләхә.

Асамлә тавар

Терка витәр кәларнә лимон хуппине тавар сапсан нумайләхә упранат.

Сухан, ыхра каснә, пулә тытнә хысән аләсене ыра мар шәршә сапат. Унран хәлпә аләсене таварпа сәтәрәра та сәвәр.

Сәкәр сунтәхне кәштах тавар сапсан сәкәр часах хытмасть. Сәте кәштах тавар хушсан вәл йүсәхмест.

Таварлә шывра ислетнә тәслә пусмана сусан сәнә пекех куранә.

Апат-симәс суннә кастрюле тавар шывә ярса лартса вәретсен сәмәлләнах тасалә.

Ялти сәнсем

Картишәнчи хирәсү

Чәрчунсемпе тәрләрән пәтәрмах пулса иртет. Айккинчен сәнама вара вәсене пите интереслә.

Пирән хушаләхра чәхсем пур, автане те. Сак сул вара манән аппа татах сармак шура висә чәх туянчә. Шәпәх сәксене пирән автан тус ытларак тимләх уйәрәт. Ку сәс те мар, вәл кәвәснән те туйанат. Анчах пирән шура чиперкәсене пулск илнә автане те ку хывнә иккән. Нумаях та вәхәт иртмер, икә автан тус хирәснине асархама пуларамәр. Хәш чухне сапәсү хысән уйрәлкатчәс-ха, тепәр чухне вара эпир хамәр вәсене уйәрәт-

тәмәр.

Паянхи кун тәлне пулск илнә автан хәюлләнсах ситрә пулса, картишнәх вәсә кәсрә. Унта, паллах, пирән автанпа чәхсем сурчәсә. Хамәр картишәнчи автан сұхалсах каймарә, кәсәх хәйән чәххисене сыхлама пикенчә. Эпир те алә усса пәхса лармарамәр, кәсәх вәсене уйәрма пикентәмәр. Тус-юлташа инкәре пәрахса хавармассә вәт. Сакскерсем вара пире асархамәсә те тейән, сав-савәх сапәсәсә. Эпә вәсене аяккалла ывәтәтәп. Вәсемшән пурпәрех, каллех малтанхи үкәрчәк ку үмне тухат.

Юлашкнчен уйәртамах, пулски хәваласа ятам. Кил хуши – автан тус, хәйән чәххисем патне тавранчә. Пулски вара витресем патне ыткәнчә, картишне урлә касма пикенчә. Анчах витресен кәмсәр-кәмсәр сасси янәрарә, сунатлә тус вара кәшт кәна шыв хатәрне чәмаймарә. Манән мәшәрә ана пулашма пикенчә, аләка яриех усрә. Сакскер урама сәсчәвпә тултарчә. Сапла майпа хирәсәвән парәнма тиврә. Вәхәт нумаях та иртмә, кәсәх шура чәхсем патне пулск илнә автане сұл хывә тесе шултатәп эпә. Савән пек пирән автансемпе чәхсем.

Епле савәк чәрчунсем

Халә әнтә чылайашә бизнеспа аппаланасә. Пирән ял «бизнесмен» те хуларинчен пәрре те кая мар. Вәл машинәсем юсамалли пүләм уснә. Анчах та юсав есәне ыйтакан «хурсә утсем» тәтәшәх усә түлпә айәнчә ларасә. Савәнтах вара качакәсемпе вәсен пүтекинем ирәккән сурчәсә. Акә эпир пәррехинче урам илпәмә, качакәсен вәйипи килнә тухрамәр. Пәлтәрә әнтә, сак чәрчунсем пите выляма тата сүллә вырәнсене уләхма кәмәлләсә. Ку хутәнчә вара вәсем сүллә вырәнә, юсав есәне кәтәкен

машинәна суйласа илчәс. «Хурсә утән» хуши аяккарах пәрәннә е вәл унта пачах сук. Савәнпа та таватә уралләскерсем хуши суккипе усә курса ашкәнма, хәйсен ташшипе килнә шултанә пулас. Сапла майпа вәсем бампер урлә сикә-сикә касәсә, капот, кабина тата багажик сүнчә таватәпиләк качака сәмәлләнах хәйсен ташшипе савәнәсә. Ку сәс те мар, ытти есәне те сәкәнтах тавасә. Иртен сурән сынсемшән вара сакә пите тәләнмеллә те интесрә куранчә. Ку йышши концерта ашта куран-ха

тата. Сакән пек иләртү циркра та пулаймә. Сак теллевлә валли ятарласа астан-ха савән чухлә качака пүтеки тата ют сәршыв машини күрсә килән.

Вәт савән пек хәюллә чәрчунсем пурәнәсә пирән патра. Анчах та, пите шөл, фотоаппарат сұмар пулармә, үркәнмесәрех үкәрнә пулаттам. Вәсем «Комсомольская правда» хәсәтри «Окно в природу» кәларам валли пите вырәнлә пулнә пулчәсә.

Сапах та иртсе пыракан пәр арсын «Сакә хәйне май пите символлә», – терә. Сакәнпа вәл мән каласшән пулчә-ши?

В. МАСТЕРОВ.

Е. НИКОЛАЕВА,
Мән Сәнтәр ялә.